

УДК 004.738.5:316.614-053.6

Галина Остапенко,
старший викладач кафедри комп'ютерних наук,
здобувач КНУКіМ

Інформаційно-комунікаційне середовище мережі Інтернет як засіб соціалізації студентської молоді

У статті розглядається інформаційно-комунікаційне середовище мережі Інтернет, як засіб впливу на студентську молодь, на її вторинну соціалізацію. Також досліджуються деякі аспекти комунікаційних взаємодій молоді в ньому, наводяться статистичні дані опитування студентів КНУКіМ.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційне середовище, мережа Інтернет, вторинна соціалізація, студентська молодь, віртуальний простір, інформаційні технології.

Постановка проблеми. Сучасне соціокомунікативне середовище характеризується активним проникненням у соціальні процеси нових інформаційних технологій. Так, Інтернет, будучи сьогодні доволі розповсюдженим засобом комунікації, утворює принципово нову сферу соціальної взаємодії, яка спричиняє зміни в реальних галузях діяльності людини. Зміни, що відбуваються у соціокультурному полі під впливом інтернет-технологій (ІТ), потребують уваги фахівців до інформаційних взаємодій у віртуальній соціальній системі.

Їхнім об'єктом і суб'єктом у процесі глобалізації інформаційно-комунікативного середовища виступає переважно молодь, зокрема *студентство*. Її соціально-психологічні та вікові особливості суттєво коригують процеси змін у соціокомунікативному середовищі.

Комунікативне середовище мережі Інтернет ініціює різні форми соціальної активності студентства, що виявляється насамперед у креативній діяльності, спричиненій організацією цього середовища та налагодження соціальних взаємодій. Кожен представник цієї соціальної групи виступає комунікативною особистістю із сукупністю індивідуальних комунікативних стратегій і тактик, когнітивних, семіотичних, мотиваційних уподобань, що сформувались у процесі комунікації як комунікативна компетенція індивіда. Студенти стають дедалі активнішим віртуальним суб'єктом в інтернет-комунікації.

Їхня здатність творити "власне середовище розвитку" в мережі Інтернет, яке опосередковує культурні, соціальні, професійні зв'язки, дає змогу кожному з них перебороти тенденції ізоляціонізму та атомізації, наявні у сьогоднішньому соціумі, тобто Інтернет набуває ознак консолідувального компонента соціального середовища для студентської молоді.

У роботах вітчизняного дослідника соціальних комунікацій (СК) В. Різуна [1] СК подається як спілкування, зумовлене ситуацією та соціально-психологічними особливостями комунікаторів, і характеризується як процес встановлення та підтримання контактів між членами певної соціальної групи чи суспільством загалом. Зокрема, В. Різун зазначає, що "...кожна конкретна соціальна комунікація — це є спілкування, дане в умовах штучно створеної технологічної системи духовного єднання людей. До таких систем належать: телевізійна мережа, радіомережа, газетно-журналь-

на система поширення, бібліотечна мережа, архівна мережа, видавнича мережа, мережа інформаційно-довідкових служб, мережа Інтернет, система документації тощо".

Питання, що розглядається, пов'язане з впливом інформаційно-комунікаційного середовища (ІКС) мережі Інтернет на свідомість та реальне життя студентської молоді. У такій постановці соціокомунікативні можливості мережі Інтернет як засобу соціалізації студентської молоді є важливою теоретико-методологічною та практичною проблемою соціокомунікативної науки, що потребує вивчення встановлених та діючих у середовищі Інтернет механізмів передавання соціального досвіду, тобто виявлення процесів, умов та засобів соціалізації студентської молоді в умовах становлення глобальних систем комунікації.

Метою пропонованої статті є виявлення впливу ІКС мережі Інтернет на процес вторинної соціалізації студентської молоді, розгляд його позитивних та негативних чинників та визначення завдань вищих навчальних закладів у цьому контексті.

Аналіз основних досліджень. Комунікаційне середовище мережі Інтернет на сучасному етапі розвитку суспільства постійно перебуває у зоні дослідницької уваги науковців. Основними питаннями його вивчення можна назвати: особливості розвитку ІКС сучасного суспільства — В. Михайлов [4]; соціалізація особистості в суспільстві інтернет-комунікацій — А. Чистяков [9]; інформаційно-комунікаційні взаємодії як атрибут розвитку сучасного суспільства — Г. Фасхутдінова [15]; правові основи інформаційної діяльності — С. Гуцу [2]; основні аспекти досліджень соціально-комунікаційних технологій — Н. Островська [6]; технології управління соціально-комунікаційними процесами у вищому навчальному закладі України — К. Аверіна [5]; інформаційна культура — Н. Морзе [3]; функціональні можливості "флуду" як інструменту комунікації в Інтернет — О. Захарченко [7] та інші.

Дослідження у сфері політичної соціалізації в Мережі стосуються: віртуалізації соціального простору та мережі Інтернет як "масового і могутнього інформаційного каналу політичної комунікації" — В. Ігнатієва, А. Степанової [10, с. 67]; політичної міфології в мережевому суспільстві — С. Тихонова, К. Халін [11]; українських політичних інтернет-комунікацій у світовому контексті — І. Балинський [12] та інші.

Науковці оцінюють ті зміни в суспільстві, які відбуваються з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій *змінює відстані між людьми*: "супутниковий зв'язок, телебачення, мобільна телефонія, Інтернет, роблять межі, що відділяють людей один від одного, умовними, вони усувають прив'язку людей до певної території, об'єднують їх в єдиному загальносвітовому інформаційному, політичному, економічному, культурному, інтелектуальному і духовному просторах" [15]. Особливо це характерно для студентської молоді, яка бажає спілкуватись і спілкується на всіх соціальних рівнях.

На думку А. Чистякова, Інтернет перетворився на невід'ємний атрибут життя сучасного суспільства — атрибут, який виявився не просто таким собі новим фрагментом соціальної тканини, а чинником, що *змінює соціокультурне життя* загалом: інтенсифікуються соціальні взаємодії, зростає обсяг інформації і, відповідно, розширюється вибір моделей і мотивів поведінки, народжуються нові форми залежностей як на індивідуально-психологічному (комп'ютерна залежність), так і на регіональному та державному рівнях (інформаційна блокада), з'являються нові способи трансляції та засвоєння соціального досвіду, нові засоби управління і контролю над суспільством [9].

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства, *Інтернет дедалі більше стає соціальним інститутом*. Це відбувається тому, що "нове комунікаційне середовище, постійно втягує в себе численні фрагменти соціуму" [4].

В мережі Інтернет комунікаційне середовище може розглядатися як віртуальний простір, в якому відбуваються різноманітні події.

З розгортанням нових інформаційних і телекомунікаційних технологій змінюється сам характер віртуальності — *з'являється специфічний простір, який соціалізується на переході всього і вся у віртуальне середовище* [4]. Студентська молодь все більше часу проводить у цьому середовищі, бере активну участь в соціалізаційних процесах, інколи не усвідомлюючи цього.

Під впливом Інтернету *змінюється стиль життя студентської молоді* — структура дозвілля, звичні канали отримання інформації, характер міжособистісних взаємодій [17].

Варто зазначити, що у віртуальному просторі *одні соціальні норми можуть замінюватись іншими*. Соціальний досвід створює і визначає структуру цінностей, але й самі цінності впливають на соціальний досвід. Сукупність цінностей конкретних людей формує систему цінностей суспільства, які зазвичай впливають на прояви соціальності молоді. У процесі інформаційно-комунікаційних взаємодій іде інтенсивний процес *повірки всіх цінностей*, ідей і знань на їх змістовність, глибину і життєздатність [15]. Складність соціалізаційних процесів визначається комплексним впливом на молодь двох соціальних світів — реального та віртуального, на що вказують В. Ігнатів та А. Степанова: "...світ починає визначатися не тільки реальними, а й віртуальними практиками. Виникають два соціальних світи — реальний і віртуальний" [10].

Соціалізацію студентської молоді засобами масової комунікації (ЗМК) у мережі Інтернет, можна характеризувати як процес *активного засвоєння нею соціальних норм, цінностей*, що транслюються засобами мас-медіа, і перетворення їх у *власну систему соціальних установок, ціннісних орієнтацій*, які забезпечують гармонійне входження до реального суспільного життя [13].

Студентська молодь активно включається у різні транзакції мережі Інтернет. Насамперед вона користується інформаційними матеріалами для підготовки рефератів або сайтами готових рефератів, соціальними мережами, вивчає нові дисципліни або навчається дистанційно, переглядає фільми,

слухає музику, користується ресурсами віртуальних бібліотек. Сучасні комп'ютерні системи надають необмежений доступ до інформації, але забезпечити її відбір, селекцію відповідно до потреб особистості може тільки вона сама [8].

Соціологічне опитування, проведене в Київському національному університеті культури та мистецтв (КНУКіМ) показало, що основними цінностями для студентів першого курсу є: здоров'я (72,2%), сім'я (70,1%), кар'єра (39,2%), кохання (34%), духовний розвиток (30,9%), творчість (27,8%) та інше [20, с. 74]. Звичайно, важко оцінити зміст цих цінностей для кожного зі студентів, для цього необхідно виявити, що він розуміє під цими поняттями. Однак можна сказати, що середовище Інтернету, в якому молодь, у тому числі й студентська, проводить значну частину свого часу, впливає на її формування. Оскільки кожна особистість *створює власний соціальний простір* у Мережі, то його цінності із реального життя переносяться у віртуальне, а звідти знову потрапляють у реальне.

СК без сумніву з кожним роком займають дедалі пріоритетніше місце у житті молоді. Більшість студентів проводить чимало часу в Мережі, наприклад, 10,1% студентів КНУКіМ (за результатами проведеного опитування) — понад п'ять годин кожного дня. Загалом, Інтернет для молоді стає звичним і необхідним атрибутом для життя. Значно впливає на соціалізацію студентів спілкування. У загальній картині таким *комунікаційним технологіям*, як чати, електронна пошта, форуми віддають перевагу 19,5% з них.

Однією із цікавих комп'ютерних технологій є *соціальна мережа (СМ)* — структура, що базується на людських зв'язках, взаємних інтересах. Вона може розглядатися як платформа, за допомогою якої люди можуть спілкуватися та об'єднуватися за певними інтересами. СМ створює умови для налагодження зв'язків із іншими представниками як своєї, так й інших соціальних груп. Цікавими є тематичні СМ, які *передають соціальний досвід*, норми і традиції певної спільноти.

На думку студентів КНУКіМ, найпопулярнішими комунікаційними технологіями нині є: соціальні мережі — у них зареєстровані 80% студентів, електронна пошта — 47%, тематичні сайти — 46% та інші. І хоча 50% студентів визначили, що спілкуються з друзями, використовуючи ресурс Інтернету, особливо це стосується соціальних мереж, 71,1% опитуваних вважають за краще спілкуватись з друзями по телефону або при зустрічі особисто [18, с. 49].

До типології мотивів мережевої поведінки студентської молоді можна віднести такі: пошуку навчальної інформації, досягнення, комунікативний, споживання різного виду послуг, самореалізації [17]. Соціологічне опитування на базі КНУКіМ показало, що перебування у Мережі майже для кожного другого студента швидше за все — дозвілля, для 40% — це робота, для 3% — це життя [18, с. 49].

Основними характеристиками "віртуального" типу спілкування є віртуальність, інтерактивність, гіпертекстуальність, глобальність, креативність, мозаїчність [4]. Звертаємо увагу на те, що ІТ не є нейтральними. Наслідки їх застосування залежать від ціннісних установок. Теза "хто володіє інформацією — той володіє світом", що стала девізом сучасної молоді, часто не враховує той аспект, що саме якість наявної інформації дає успіх, а не її кількість [8].

Досліджуючи інтернет-соціалізацію (ІС) студентської молоді М. Данилова звертає увагу на специфіку ІТ, коли *поряд із процесами соціалізації відбувається процес ресоціалізації*; зміст і результативність соціалізації обумовлені не тільки особливостями первинної соціалізації, а й особливостями та асиметріями в розподілі ресурсів індивідів [17].

Комунікаційне середовище мережі Інтернет є масовим інформаційним каналом *політичної соціалізації* — Інтернет

як агент політичної соціалізації через свою особливу будову передає цінності свободи, плюралізму думок, демократії.

На зміну старим політичним інститутам приходять новий вид соціального інституту — Мережа, яке інституалізується у результаті закономірного розвитку мережових глобальних технологій [10].

Стрімкий розвиток Інтернету сформував в українському інформаційному просторі нові комунікаційні можливості, у тому числі політичні, та водночас створив нові виклики, пов'язані, насамперед, із зазіханням на мораль, загрозою "розмивання" національної ідентичності, зростанням рівня політичних маніпуляцій тощо [11, с. 9]. По-перше, це політичні інститути, які віртуалізуються у мережах, що й викликає зворотній процес — пошук захисту від них [10].

По-друге, наявність різних маніпуляційних дій-комплексів в мережі Інтернет, які досліджували О. Коновець, О. Холод, Г. Почепцов [6]. До таких технологій відносяться: інформаційне охоплення (пропаганда); формування іміджу (іміджблдинг та трешімідж); виправлення інформації (спіндоктор); інформаційне протистояння-боротьба (інформаційні війни); соціальні зв'язки; рекламні тощо. У мережі Інтернет украї негативного змісту набуло явище флуду — активне продукування комунікатором повідомлень, що не несуть жодної нової або корисної інформації [7]. По третє, подорожі віртуальним світом настільки захоплюють, що у деяких користувачів може виникнути синдром інтернет-залежності.

Це поняття увів до наукового обігу нью-йоркський психіатр Іван Голдберг у 1995 році, під яким він розумів поведінку зі зниженим рівнем самоконтролю, що може витіснити нормальне життя [19]. Він запропонував критерії для оцінки інтернет-залежних, а саме: збільшення часу проведеного в Інтернеті для отримання задоволення; постійне бажання або безуспішні спроби перестати чи почати контролювати використання Інтернету; велика кількість часу витрачається на діяльність, пов'язану з Інтернетом тощо. Інтернет-залежні користуються переважно тими технологіями мережі, які дають їм змогу зустрічатися з новими людьми, соціалізуватися та обмінюватися у інтерактивному середовищі, тобто отримувати в Інтернеті різні форми соціального визнання.

Інший погляд на інтернет-залежність має В. Гефферен. Вона вважає, що "уявне життя і реальне життя повинні, в ідеалі, перебувати у рівновазі — але жоден студент, що має добрі оцінки, не повинен відмовлятися від Інтернету тільки тому, що більш респектабельно і зрозуміло грати у шахи, кидати фрісбі або читати книжку Джорджа Орвелла у м'якій обкладинці" [16].

Отже, комунікативні технології мережі Інтернет мають свої як позитивні, так і негативні соціальні наслідки.

До позитивних можна віднести: розширення культурних зв'язків між людьми різних регіонів, ознайомлення із національними традиціями; створення нових засобів комунікації — супутниковий та стільниковий зв'язок, телебачення, телефонія, які роблять відстані між людьми умовними; формування нових культурних цінностей в масштабах світового рівня (блоггер); розширення варіантів спілкування; доступність величезного обсягу інформації; виникнення Інтернету як сфери міжнародного та особистого співробітництва у сфері наукових пошуків і подальшого обміну інформацією [2].

У мережі Інтернет є багато потрібних для молоді ресурсів, які вона за браком часу або інших обмежень не завжди використовує або навіть не знає про їх наявність. Це сайти молодіжних організацій і молодіжних програм, тематичні, музичні, науково-дослідні мережі для науковців, сайти університетів та віртуальних бібліотек, для молодих мам, здорового способу життя тощо. Вищі навчальні заклади, кура-

тори груп можуть використовувати ці сайти для виховної і соціальної роботи.

До негативних наслідків соціально-комунікаційної взаємодії фахівці відносять: штучне спілкування потіснило реальне; соціальна замкнутість індивіда одночасно із розширенням світогляду; відбувається інтенсивний процес перевірки усіх цінностей, ідей, знань на їхню змістовність, глибину і життєздатність; наявність великого обсягу інформації, яка часто неструктурована; відбувається деградація мовної сфери; віртуалізація простору виступає як заміна реальності якими-небудь образами, у результаті чого людина звільняє себе від суспільства і приналежності до будь-яких форм персональної та соціальної ідентичності; Інтернет виступає як середовище розвитку віртуальних спільнот, альтернативних реальному суспільству [2]; скорочення соціальної взаємодії; звуження соціальних зв'язків (навіть до самотності); розвиток депресивних ситуацій, аутизація дітей та підлітків; формування неадекватності соціальної перцепції тощо. [4].

З цього приводу цікавою є думка В. Різуна: "Відкритість і свідомо регульованість комунікаційних процесів у суспільстві, з одного боку, є позитивним фактом, бо дозволяє робити селекцію фактів, визначати канали їх поширення тощо, тим більше, що комунікаційні потоки у певному соціумі завжди суспільно регульовані, і в цьому полягає сам механізм розвитку й існування соціальних комунікаційних систем, де різні суспільні інститути — від особи до певного соціального колективу — впливають на формування потоків передачі даних. А з іншого боку, є негативним явищем, оскільки стороннє втручання в сокроренне комунікаційних процесів не завжди є коректним, буває надто суб'єктивним" [1].

Соціально-комунікаційне середовище мережі Інтернет загалом покликане формувати позитивні соціокультурні цінності у молодій людині. Так, вищі навчальні заклади, які є осередками соціалізації, мають здійснювати позитивний вплив на молодь за допомогою власних інтернет-ресурсів: сайтів, форумів, відео конференцій тощо. Перед вищою школою стоїть важливе завдання — підготувати студентів до умов життя і професійної діяльності в розвиненому інформаційному суспільстві, навчити їх діяти у ньому, використовувати його можливості і захищатись від його негативного впливу [14]. Дослідниця К. Аверіна вказує на важливість проведення у вищих навчальних закладах продуманої соціально-комунікаційної політики [5].

Одним із шляхів підвищення позитивної соціалізації загалом — є формування у студентської молоді інформаційної культури. Такої думки дотримується Г. Фасхутдінова: "нині процес соціалізації людини нерозривно пов'язаний з розвитком інформаційного простору і підвищенням рівня інформаційної культури особистості" [15].

Інформаційна культура — це сфера духовного життя суспільства, яка охоплює насамперед систему виховання, освіти, наукової й мистецької творчості, у контексті інформаційних відносин, а також установи та організації, що забезпечують їхнє функціонування (школи, вищі навчальні заклади, клуби, музеї, театри, творчі спілки, товариства тощо) [2].

Суттєвою складовою інформаційної культури є здатність людини (котра володіє необхідним інструментарієм) передбачати результати власних дій, розуміти те, що цей інструментарій (комп'ютерні технології) є продуктом колективного розуму і не лише надає додаткові можливості, а й накладає певні обмеження на діяльність користувача. З іншого боку, помилки або навмисні непродумані дії (наприклад, введення вірусу) можуть звести нанівець працю багатьох людей, результат якої не завжди можна відновити [3].

Висновок. Інтернет в сучасному світі виступає важливим інструментом соціалізації, швидкий доступ до інформації й потреба в комунікації є вкрай необхідною. Він є найпривабливішим для молодого покоління завдяки своїй безмежності, динамічності та високій технологічності.

В інтернет-середовищі домінують принципи, що сприяють формуванню в молодій людини демократичних та загальнолюдських цінностей, але існує загроза передавання молодому поколінню також і антисоціальних цінностей, утвердження яких може спровокувати розвиток негативних орієнтацій і стереотипів. Вплив інформаційно-комунікаційного середовища мережі Інтернет на студентство підтверджує важливість управління вторинною соціалізацією молоді протягом навчальної діяльності у ВНЗ.

Подальші дослідження можуть стосуватися розгляду основних процесів управління цим процесом у вищих навчальних закладах.

Список використаної літератури

1. Різун В. В. Соціальнокомунікаційний підхід у науці та галузі соціальної інженерії. — С. 3. — Режим доступу: http://journalib.univ.kiev.ua/Socialniy_pidhid.pdf (дата звертання: 1.08.12) — Назва з екрана.
2. Гуцу С. Ф. Правові основи інформаційної діяльності : навч. посіб. / С. Ф. Гуцу. — Х. : Нац. аерокосм. ун-т "Харків. авіац. ін-т". — 2009. — 48 с.
3. Морзе Н. В. Інформаційна культура та її складові / Морзе Н. В. — Режим доступу: <http://ukped.com/skarbnichka/627-.html> (дата звертання: 15.06.12) — Назва з екрана.
4. Михайлов В. А. Особенности развития информационно-коммуникативной среды современного общества : сб. науч. тр. / В. А. Михайлов, С. В. Михайлов // Актуальные проблемы теории коммуникации / [редкол.: Василик М. А. и др.]. — СПб., 2004. — С. 34—52.
5. Аверіна К. С. Технології управління соціально-комунікаційними процесами у вищому навчальному закладі України / К. С. Аверіна // Світ соціальних комунікацій. — 2011. — Т. 3. — С. 68—70.
6. Островська Н. В. Основні аспекти досліджень соціально-комунікаційних технологій / Н. В. Островська // Світ соціальних комунікацій. — 2011. — Т. 2. — С. 112—116.
7. Захарченко О. Б. Функціональні можливості "флуду" як інструменту комунікації в Інтернет / Захарченко О. Б. // Світ соціальних комунікацій. — 2011. — Т. 1. — С. 49—51.
8. Шрейбер Т. В. Проблема преодоления информационного стресса у учащихся : сайт "ВИТ" : (Воспитание и информационные технологии). — Режим доступу: http://vitregre.ucoz.ru/load/pedagogam/stati/problema_preodolenija_informacionnogo_stressa_u_uchashhi_khsja/12-1-0-42 (дата звертання: 20.06.12) — Загл. с екрана.
9. Чистяков А. В. Социализация личности в обществе Интернет-коммуникаций: социокультурный анализ : дис. ... д-ра социол. наук / Чистяков Анатолий Васильевич. — Ростов-на-Дону, 2006. — 278 с.
10. Игнатъев В. И. Виртуализация социального пространства и сетевое основание локализации мироцелостности / В. И. Игнатъев, А. Н. Степанова // Вестник Московского университета. Серия 18, Социология и политология. — 2008. — № 2. — С. 63—70.
11. Тихонова С. В. Политическая мифология в сетевом обществе: от смерти политики к "умным толпам" ? / С. В. Тихонова, К. Е. Халин // Вестник Московского университета. — Серия 18, Социология и политология. — 2008. — № 3. — С. 19—34
12. Балинський І. О. Українські політичні інтернет-комунікації у світовому контексті : автореф. дис. ... канд. наук з соц. комунікацій / Балинський Ігор Олександрович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики, [Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка] — К, 2009. — 16 с.
13. Курлішук І. І. Педагогічні засади соціалізації студентської молоді засобами масової комунікації : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Курлішук Інна Іванівна // Бібліотека українських авторефератів LibRar.org.ua — 2001. — Режим доступу: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=culture_science_education&id=4495 (дата звертання: 20.06.12) — Назва з екрана.
14. Абрамкин Г. П. Информатизация общества и проблемы образования / Г. П. Абрамкин. — Режим доступа: <http://aeli.altai.ru/nauka/sbornik/2001/abramkin.html> (дата обращения: 20.06.12) — Загл. с экрана.
15. Фасхутдинова Г. А. Информационно-коммуникационные взаимодействия как атрибут развития современного общества : автореф. дис. ... канд. филос. наук / Фасхутдинова Гульнара Анфисовна ; [Башкир. гос. ун-т]. — Уфа, 2010. — 16 с.
16. Геффернен В. Випадок інтернет-залежності / Вірджинія Геффернен ; зреферував Омелян Радимський // Інтернет-дайджест БОЖИВУ. — Режим доступу: <http://bozhyvu.com/2011/04/13/internet-zalezhnist/> (дата звертання: 15.06.12) — Назва з екрана.
17. Данилова М. А. Интернет-социализация студенческой молодежи : дис. ... канд. социол. наук / Данилова Мария Анатольевна. — Саратов, 2009. — 139 с.
18. Остапенко Г. І. Формат комунікаційного середовища студентів КНУКіМ у мережі Інтернет: соціологічне опитування / Галина Остапенко // Вісник Книжкової палати. — 2013. — № 4. — С. 47—51.
19. Диагноз, которого нет // сайт "Душевное здоровье". — Режим доступа: <http://www.po-miry.ru/MEDICINA/DEPENDENCE/computer.htm> (дата обращения: 20.10.13) — Загл. с экрана.
20. Остапенко Г. І. Основні чинники вторинної соціалізації молоді у вищому навчальному закладі / Г. І. Остапенко // Вісник КНУКіМ. Серія "Педагогіка". — 2009. — Вип. 20. — С. 69—78.

В статтє рассматривается информационно-коммуникационная среда сети Интернет, как средство воздействия на студенческую молодежь, на ее вторичную социализацию. Также исследуются некоторые стороны коммуникационных взаимодействий молодежи в нем, приводятся статистические данные опроса студентов КНУКіМ.

Information and communication environment of the Internet as means of influence on young students and their secondary socialization is considered in the article. Also some aspects of young people's communication interactions in it are examined; survey data of students of Kyiv National University of Culture and Arts are given.

Надійшла в редакцію 21 листопада 2013 року